

Ensio Tuppuraisen (1924–2014) veistospiha sijaitsee Veikarjärven varuskunnan lähellä Kouvolassa. Taitelijan syntymän 100-vuotisjuhlan merkeissä yleisö pääsee heinäkuussa 2024 sisälle myös kotitaloon. Kuva Veli Granö.

Romurinsessana tunnetun Marjut Kauppinen Onnella toivottaa tervetulleeksi kesäsuunnunntaisin ja muinakin aikoina. Satupuutarha löytyy Lapinlahdelta metsien kätkestä pienten hiekkateiden päästä. Kuva MSL:n arkisto, Mari Kekäläinen.

Visit ITE – löydä salatun Suomen lumoavat kohteet!

Kiehtovia elämyksiä ITE-taiteen parista voi löytää kautta Suomen. Tunnetuimmat ITE-taidekohteet vetävät väkeä bussilasteittain. Mutta myös pienten sivuteiden päästä, kylien kätkeistä, löytyy ihmeellisiä paikkoja, joiden aidon ja unohtumattoman lumovoiman tietävät vain harvat.

ITE-taide elää ja kukoistaa usein kokonaisina teosympäristöinä. Osaan vierailuun mahdollista päästä vierailuun vapaasti tai taitelijan kertomin ehdoin. Vinkkejä vieraita vastaanottavista ITE-kohteista aukioaloikoinen ja yhteistyötoinen löytyy Maaseudun Sivistysohjeiden kokoamasta hakemistosta www.visitite.fi.

Mukana luettelossa on lukuisia patsaspuistoja, mutta myös yksityisiä kotipihiä, joissa taitelijat perheineen elävät arkeaan. Vierailua suunnitellussa on syytä tutustua

taiteilijan ilmoittamiin ehtoihin ja kaikkiin puolin noudattava huomaavaisuutta. Osa kohteista on myös pääsymaksullisia.

Eteläisen Suomen ITE-aarteet

Kesän 2024 merkkipäivä on **Middle of Nowhere** -taidepuiston avautuminen Kaukasteen kylään Hyvinkäällä. Puistossa pääsee näkemään laajan kattauksen ITE-taiteen huipputeoksia ja nauttimaan idyllisestä tunnelmasta. Reitti kulkee pitkosuuta pitkin läpi vanhojen kasvihuone-ruunioiden taianomaiseen metsään, jossa teokset sulautuvat ympäröivään luontoon. Puisto kesäkahviloinen avautuu yleisölle 29.6.

Tao tao -puisto Nurmijärven Klaukkalassa tarjoaa yhdistetyn taide- ja luontolähtöisen. Sepän pajassa kierrätysmateriaaleista taotut monimuotoiset, eksoottisia kasveja muistuttavat veistokset levit-

täytyvät kallioiseen metsämaastoon ja kinttopuolille. Puistossa on lupa vierailuun omin päin milloin vain, mutta enemmän vierailusta saa irti, kun sopii taitelijapariskunnan **Pekka ja Anne Heleniuksen** kanssa opastetun kierroksen. **Kimara-taidepuistossa** Tuusulan Jokelassa voi poiketa kesäsuunnunntaisin tai taitelija **Leena Nion** kanssa etukäteen sopien. Satupuutarhan poluilla on värikkäin kimaltelevia, hyvää tuulta luovia mosaiikkipatsaita ja tauluja sekä taitelijan vanhempien tekemiä teoksia.

Suuntiossa metsien ja peltojen lomassa on **Villa Vanamo**, taitelija **Sanin** luonnonläheinen taidepuisto, jossa kotipiiriä ympäröivä metsäkangas on täytynyt eläinveistoksiin ja ihmisfiguurein. Puisto on avannut ovensa kävijöille vasta tänä kesänä.

Matkailijoiden rakastamasta Porvoosta löytyy **Sirkka**

Turkin viehättävä **Ruusulinna**. Pikkuinen talo puutarhoineen on kokonaisuutena. Minne katseensa kääntää, näkee taitelijan käden taitoa, joihin kaikkiin liittyy jännittäviä tarinoita. Käynneistä on aina sovittava suoraan taitelijan kanssa.

Kymenlaaksossa Miehikkälässä kosken partaalla on **Hauhian mylly** ja **Galleria Sylvi**. Maatilaa emännöineen **Sylvi Hauhian** patsaat koristavat pihiä, ja navettarakennuksesta löytyy valtava määrä pienoispatsaita, aiheina maatalon ja metsän eläimet, kylän ihmiset, urheilijat, iskelmälaulajat ja satuelnot.

Veikarjärven varuskunnan läheisyydessä **Jätjän Onnellan**

Tunnetuin ITE-taideympäristöistä on **Veijo Rönnkösen** (1944–2010) luoma **Parikkalan Patsaspuisto**, jossa 500 veistoksen lisäksi myös kukoistava puutarha on nähtävyyksiä. Kuva Veli Granö.

pihiä, joissa taitelijan syntymän 100-vuotisjuhlan vuoksi myös taulujen täyttämä kotitalo yleisölle avoinna.

Jaalasta löytyy matkailijoiden suosima **Seppo Laatusen** kotiateljee **Pihkahovi** satoine puuveistoksineen.

Länsi-Suomen kymppilistä

Kortetjärven luontopolku Kruunupyyssä on hauskojen veistosten höystämä hyvin mielen luontokohde. Lappajärveltä puolestaan löytyy mystinen miljöö, **Ateljee Tapio Autio**. Vaasan Asevelikylässä kannattaa varata useampi tunti **Edvin Hevonkosken** elämäntyönään luoman **Edvininpolun** kiertämiseen – polun varrella on valtavasti kiinnostavaa katseltavaa.

Ilmeikkäiden eläinveistosten täyttämä **Alpon savanni** Kauhajoen Nummijärvellä luokituu ITE-taidekohteista tunnetuimpiin. Taiteellisesti lahjakas **Alpo Koivumäki** löysi eläkevuosinaan uuden minuiden taiteilijana, ja hänelle avautui tie jopa kansainväliseen kuuluisuuteen.

Satakunnassa Huittisissa matkailija voi hämmästellä **Mauno Suonpään Pahkparatiisia**. Luonnonrauhaa kaipaava voi poiketa pääväyliltä Eurajoen Lapijoelle **Teuvo Jalosen Puolen hehtaarin metsään**, jonka sammalmatoille on syntymässä betoninen eläintarha. Rauman Kodisjoella **Taidekoti Ylénissä** nostalgisia tunnelmia tarjoavat edesmenneen **Väinö Ylénin** kansanomaiset veistokset.

Valtatie 8:n varrella Pyhärannassa **Arja Alhorannan** uljas **Hirvipuisto** näkyy tielle saakka. Pöytyällä on tunnettu matkailunähtävyyksi **Enkeli-puisto**, jossa taitelija **Kyösti Iitin** erämaahan kaivaman metsälammen partailla välkehtivät kymmenet metalliset veistokset. **Strömman kanavalla** on hieno mahdollisuus pysähtyä ihaillemaan **Veli Pekka Lukkan** rautaisia veistoksia.

Karjalan kunnailta Savon sydämeen

ITE-taiteen tunnetuin kohde on **Veijo Rönnkösen Parikkalan Patsaspuisto** Valtatie 6:n varrella. Puistossa voi vierailuun ympäri vuoden ihailuun, jossa 500 patsaan ja loistavan kukkatarhan kokonaisuutta. Kesällä matkailijoita palvelee pieni myymälä.

Moottorisahaveiston mestareiden taidonnäytteistä koostuva veistospuisto **Ilomantsin Karhumetsä** on suosittu matkailukohde. Kesäajaksi veistokset levittäytyvät myös kirkonkylän raitille. Torin vierestä löytyy jättimäinen **ILOIKARHU-veistos**.

Kolin veistospuisto keskellä kansallismaisemaa on puutarhayrittäjän ja itseoppineen taitelijan **Lasse Martikaisen toteuttama** luovuden keidas.

Savo tarjoaa kulttuurimatkailijalle monta upeaa kohdetta. Mieleenpainuvat elämykset voi kokea Lapinlahdella **Romurinsessan Onnellassa** ja Suomenjoella **ITE-Aulis-kotimuseossa**. Kesäkaudella molemmat näistä ilmoittavat säännöllisistä auki-

oloajoistaan ja tarjoavat ryhmille opastuksia muulloinkin. Kyyhkylän kartanossa Mikkelissä kierrätystaitelija **Ritva Nurmen Navetta** gallerian ovet ovat avoinna joka päivä.

Hämeestä kohti pohjoista

ITE-taiteen ihastuttava helmi on **Enni Idin taitelijakoti** Padasjoella Kellosalmen kylässä. Pieni punainen tupa on maalattu koristeellisesti lattiasta katonrajaan, ja koko pihapiirin tunnelma on sadunhoitoinen. Varmimmin taitelijakoti on avoinna keskikesällä sunnuntaisin. Tänä vuonna tulee kuluneeksi 120 vuotta persoonallisen, vasta varttuneella iällä luovuuteen puhjenneen taitelijan syntymästä.

Lahden Radiomäellä on viehättävä kokonaisuus **Johannes Ivakon** jo sammaloituneita betoniveistoksia. Asikkalan Vesivehmaalla **Tuohimestarin tuvassa** pääsee ihailemaan vuonna 1936 syntyneen **Erkki Pekkarisen** taiturimaista tuohenpunonnan tekniikkaa. Hotelli Tallukan pihapiirissä Vääkylässä on Pekkarisen erityinen taidonnäyte, viisimetrinen **Tuohipeikko**.

Hauska kohde lasten kanssa reissaaville on **Erkki Niemen elämyspiha** Janakkalan Turessa. Puutarhasta löytyy puisia ja metallisia veistoksia, riemastuttavia pelejä ja leikkijä ja jopa grillipaikka vieraille. Usein myös isäntä itse pyörittää pihalle esittelemään puistoaan.

Pirkanmaalla **ITE-taiteen kesäkaupungissa Parkanos** toistuu vuosittain ulkoilmanäyttely, jossa ITE-taidekoksia voi bongata julkisilta paikoilta pitkin kaupunkia. Tänä vuonna teemana on ITE vauhdissa.

Keski-Suomessa Saarijärvelä Mahlun kylässä on **Matti Rutasen** universaali maailmanrauhaa julistava monumentti **Maapallopatsas**.

Luonnonkaunis metsärinne on ihastuttava vaikkapa rauhallisen piknik-retken kohteeksi.

Elämyspuisto **Crazyland Nivalan** Maliskylässä on villi kokemus. Teosten aiheina on mm. Titanic, Eiffel-torni, lentokoneen epäonnistunut pakkolasku ja avaruusalentojen vierailu. Puistoon on vapaa pääsy ympäri vuorokauden. Matkailijoille on tarjolla pysäköintitilaa ja grillipaikka, kesäkaudella myös kioski ja golf-rata.

Pelson vankilan lähellä Vaalassa on **Lumotun Hallan Maa**. Mustakuusien katveessa kiemurtelee polku, jonka varrelle sammalten ja riidenliekojen ympäröimänä käteytyy kymmeniä taruhahmoja ja eläinveistoksia.

Raahessa **Matti Lepistön veistospuistossa** edesmenneen taitelijan kotipihiin täytävät sadat betoniveistokset, joissa ihmiset ja eläimet saavat surrealistiset, mytologiset ja symboliset tulkintansa. Pihalla voi vierailuun vapaasti ja maksut suoritetaan mobilepaylla.

Raija Kallioinen, kulttuurituottaja
Maaseudun Sivistysohje

Hyvinkäällä Kaukasteen kylässä avautuu 29.6. ITE-taidepuisto Middle of Nowhere. Nähtävillä on tunnetuimpien ITE-taitelijoiden teoksia eri puolilta Suomea. Kuvassa Alpo Koivumäen Norsulinnut. Kuva Teijo Monni / Design Spot.

Mitä ITE-taide on?

Se on suomalaista visuaalista nykykansantaidetta, yksilöllistä ja omaperäistä ilmaisuja, joka usein täyttää tekijänsä koko elämäntavan ja ympäristön. Lyhenne ITE muodostuu sanoista "itse tehty elämä". Se viittaa siihen, kuinka tekijät muovaavat taiteensa kautta elämänsä kokonaisuutta ja luovat taiteellaan merkityksellistä tarinaansa.

Maaseudun Sivistysohjeiden vuodesta 1998 lähtien – neljännesvuosisadan ajan – etsintä ja esitellyt ITE-taitelijoita. Ilmiökenttää on kartoitettu maakunta toisensa jälkeen. Tänä vuonna on työ saatu päätökseen viimeiselläkin alueella, Uudellamaalla.

Vinkkejä tarkkasilmäiseltä yleisöltä on kertynyt runsaat 2 500. Kartoitustyössä dokumentaristit ovat käyneet paikan päällä jututtamassa ja kuvaamassa yli tuhatta omaehtoista taiteen tekijää. Osa ITE-taitelijoista on esitelty kirjoissa ja kutsuttu mukaan näyttelyihin taidemuseoihin. Kansalliseen Finna-tiedonhakupalveluun on tallennettu yli 9 000 valokuvaa aihepiiristä.

www.msl.fi/itetaide

Vinkkejä vieraita vastaanottavista ITE-kohteista: www.visitite.fi